

LENNUAMET
Rävala pst 8
10143 Tallinn
ESTONIA

Tel +372 694 9666
Fax +372 694 9667

LENNUAMET
ESTONIAN CIVIL AVIATION ADMINISTRATION

LENNUNDUSTEADE
AVIATION CIRCULAR

OPS
T 1-18

10.05.2000

OHTLIKE AINETE ÕHUVEDU

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Lennundusteate reguleerimisala

(1) Käesolev lennundusteade sätestab ohtlike ainete klassifitseerimise, pakkimise, mürgistuse ja õhuvedude teostamise ning kehtestab saatja ja vedaja kohustused.

(2) Käesolev lennundusteade ei laiene nendele ohtlikele ainetele ja toodetele, mis:

- 1) klassifitseeritakse kui ohtlikud ained, kuid on vajalikud õhusõiduki pardal vastavalt lennuohutuse- ja õhusõiduki käitamiseõuetele või tehnilises instruksioonis näidatud otstarbel;
- 2) on ette nähtud reisijatele ja meeskonnaliikmetele isiklikuks kasutamiseks;
- 3) on ette nähtud esmaabi osutamiseks õhusõiduki pardal;
- 4) kuuluvad õhusõiduki salongiteeninduse varustuse hulka;
- 5) on ette nähtud veterinaarabi osutamiseks lennu ajal või loomade hädatapmiseks.

2. peatükk MÕISTED

§ 2. Käesolevas lennundusteates kasutatud mõisted:

1) Ohtlikud ained - ained ja esemed, mis plahvatuse, tule- või kiiritusohu, mürgisuse, sööbivuse või muude omaduste tõttu võivad tekitada õhuveol kahju inimeste tervisele, varale või keskkonnale.

2) Lõhkeaine - vedelik, tahke aine või nende segu, milles keemilise reaktsiooni tagajärjel tekib nii kiiresti rõhu all olevaid kuumi gaase, et see kahjustab ümbruskonda. Lõhkeainete hulka kuuluvad ka püro-tehnilised ained, mis ei tekita gaase. Ained, mis ei kuulu lõhkeainete hulka, kuid võivad tekitada plahvatavaid gaase, auru või tolmu, ei loeta lõhkeaineteks.

3) Lõhkekeha - ese, mis sisaldab ühte või mitut lõhkeainet.

4) Isesüttiv vedelik - vedelik, mis süttib iseenesest, kui selle temperatuur tõuseb üle +55°C.

5) Massiplahvatus - plahvatus, mille puhul kogu lõhkeainekogus plahvatab praktiliselt üheaegselt.

6) Pürotehniline aine - segu või ühend, mis on valmistatud soojuse, valguse, heli, gaasi, suitsu või nende kombinatsioonide mitte-plahvatuslikuks tekitamiseks isetoimival eksotermilisel keemilisel reaktsioonil.

7) Kauba nimi - nimetus, mida tuleb kasutada konkreetse eseme või aine kirjeldamiseks kõigis veodokumentides, teadetes ja vajaduse korral ka taaral.

8) Transportõhusõiduk - õhusõiduk, mis veab kaupa või varustust, välja arvatud õhusõiduk reisijate veoks. Reisijateks ei loeta meeskonnaliikmeid, käitaja teenistujaid, lennundusvõimude volitatud esindajaid ja oma kohustusi täitvaid veosesaatjaid, kes vastavalt lennu-tegevuskäsiraamatu sätetele täidavad oma tööülesandeid õhusõiduki pardal.

9) Kaubasaadetis - üks või mitu ohtlike aineid sisaldavat ühte partiisse lülitatud pakendit, mille käitaja võttis vastu ühelt kaubasaatjalt ühelt aadressilt ja mida veetakse ühe kaubaveosaatelehe alusel ühel aadressil.

10) Käitaja - lennuettevõtja, kes käitab õhusõidukeid või pakub sellealaseid teenuseid ja kellel on kehtiv lennutegevusluba.

11) Käitajariik - riik, kus toimub käitaja põhitegevus. Kui käitajal selline tegevuskoht puudub, siis tema asukohariik.

12) Lähetajariik - riik, mille territooriumil laaditi kaup esimest korda õhusõidukisse.

13) Pakkimine - tehnoloogia ja operatsioonid, mille abil tooted või ained pakitakse pakkematerjali ja/või paigutatakse pakendisse või kaitstakse mingil muul viisil.

14) Pakend - kauba pakkimise lõppetapp, mille tulemusel kaup on pakendis ja valmis ärasaatmiseks.

15) Väline pakend - vahend, mida kauba saatja kasutab ühe või mitme pakendi ühendamiseks nende töötlemiseks ühe ühikuna. Selle määratluse alla ei kuulu paketeerimisvahendid.

16) Taara - mahutid või muud materjalid, mis on vajalikud mahuti funktsioonide täitmiseks sisu kooshoidmisel.

17) Paketeerimisvahend - igasugune kaubakonteineri tüüp, kauba-alus jms.

18) Kaubakonteiner - üks transpordivarustuse artiklitest, mis on ette nähtud ohtlike ainete vedamise lihtsustamiseks kas pakitult või lahtiselt ühe või mitut liiki transpordiga.

19) Netokogus - pakendis oleva ohtliku aine mass või kogus ilma pakkematerjali massi või koguseta, välja arvatud lõhkekehad, mille netokoguseks loetakse lõhkekehade massi ilma taarata.

20) Ühildamatu - termin, mida kasutatakse nende ohtlike ainete puhul, mille segunemisel võib tekkida ohtlik temperatuur, gaasi eraldumine või moodustuda sööbivad ained.

21) ÜRO-tunnusnumber - Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Ohtlike Ainete Veo Ekspertide Komitee poolt ainele või ainete grupile omistatud neljakohaline number.

22) Intsident ohtlike ainete veol - ohtlike ainete õhuveoga seotud juhtum (välja arvatud õnnetus ohtlike ainete veol), mis toimus mitte ainult õhusõiduki pardal ja põhjustas ükskõik millise isiku kehalise vigastuse, varakahjustuse, tulekahju, purunemise, vedelike väljavoolu, radiatsiooni või muid ilminguid, mis osutavad ohtliku aine veotaara rikkumisele. Igat juhtumit, mis on seotud ohtlike ainete veoga ja mis tekitab tõsise ohu õhusõidukile või selle pardal olevatele isikutele, tuleb vaadelda kui intsidenti ohtlike ainete veol.

23) Õnnetus ohtlike ainete veol - ohtlike ainete õhuveoga seotud juhtum, mille tagajärjel keegi isik sai surmaga lõppeva kehavigastuse, raske kehavigastuse või tekitati tõsist kahju varale.

24) Tõsine kehavigastus - kehavigastus, mille inimene sai lennu-õnnetuse tagajärjel ja mis:

- nõuab hospitaliseerimist rohkem kui 48 tunniks seitsme päeva jooksul; või
- avaldub ükskõik millises luumurrus (v.a. lihtsad sõrme-, varba- või ninaluumurrud); või
- avaldub kudede rebenemises, mis kutsuvad esile tugeva verejooksu, närvi-, lihaste- või kõõluste vigastused; või
- avaldub ükskõik millise siseorgani vigastuses; või
- avaldub II või III grupi põletushaavade saamises või ükskõik milliste põletuste saamises, mis kahjustavad üle 5% keha pinnast; või
- on faktiliselt tõestatud, et kahju tekitati infektsioonaine või radiatsiooni poolt.

3. peatükk

OHTLIKE AINETE KLASSIFIKATSIOON JA NENDE ÕHUVEDU

§ 3. Ohtlike ainete klassifitseerimine

(1) Klass 1. - lõhkeained ja neid sisaldavad esemed:

- 1) liik 1.1 - massiplahvatusohtlikud ained ja esemed;
- 2) liik 1.2 - kildohtlikud, kuid mitte massiplahvatusohtlikud ained ja esemed;
- 3) liik 1.3 - tuleohtlikud ained ja esemed, mis on väheplahvatus-ohtlikud või vähekildohtlikud, kuid mis ei ole massiplahvatusohtlikud;

- 4) liik 1.4 - ained ja esemed, mille süttimise korral plahvatusohu tekkimise tõenäosus on väike;
 - 5) liik 1.5 - väga väikese tundlikkusega massiplahvatusohtlikud ained;
 - 6) liik 1.6 - üliväikese tundlikkusega massiplahvatusohtlikud esemed.
- (2) Klass 2. - suru-, veeldatud ja lahustatud gaasid.
 - (3) Klass 3. - kergestisüttivad vedelikud.
 - (4) Klass 4. - kergestisüttivad tahked ained, isesüttivad tahked ained ja tahked ained, mis kokku puutudes veega eritavad kergestisüttivaid gaase:
 - 1) liik 4.1 - kergestisüttivad tahked ained;
 - 2) liik 4.2 - isesüttivad tahked ained;
 - 3) liik 4.3 - tahked ained, mis kokku puutudes veega eritavad kergestisüttivaid gaase.
 - (5) Klass 5. - oksüdeerivad ained ja orgaanilised peroksiidid:
 - 1) liik 5.1 - oksüdeerivad ained, mis ei ole isesüttivad, kuid hapniku eraldamisega võivad põhjustada teiste ainete isesüttimise;
 - 2) liik 5.2 - orgaanilised peroksiidid.
 - (6) Klass 6. - mürgised ja nakkusohtlikud ained:
 - 1) liik 6.1 - mürgised ained;
 - 2) liik 6.2 - nakkusohtlikud ained.
 - (7) Klass 7. - radioaktiivsed materjalid.
 - (8) Klass 8. - sööbivad ained.
 - (9) Klass 9. - muud ohtlikud ained ja esemed, mis ei kuulu eelmistesse klassidesse.

§ 4. Ohtlike ainete õhuveo luba

Ohtlike ainete klassifitseerimine toimub ja luba nende õhuveoks antakse vastavalt Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni dokumendi «Ohtlike ainete õhuveo tehnilised instruktsioonid» (edaspidi ICAO-TI) sätetele.

§ 5. Ohtlike ainete liigitusprotseduur

- (1) Ained ja esemed tuleb liigitada nende ÜRO tunnusnumbri ja ohu tunnusnumbri järgi vastavalt teede- ja sideministri 15. jaanuari 1996. a. määruse nr 3 lisas 1 sätetatule.
- (2) Ained ja esemed, mis ei ole loetletud lõikes 1 toodud määruses, tuleb liigitada vastavalt suurima ohu iseloomule.

§ 6. Ohtlike ainete õhuveo piirangud

- (1) Ohtlike ainete vedu õhusõidukitega on lubatud eeldusel, et täidetakse ICAO-TI, Ühinenud Lennuametite (JAA) ühtseid lennundus-nõudeid õhusõidukite käitamise kohta (JAR-OPS) ja käesoleva lennundus-teate sätteid.

(2) Ohtlike ainete vedu õhusõidukitega on keelatud, kui:

- 1) lõhkeained ja lõhkeainet sisaldavad esemed võivad süttida või hajuda, kui nad satuvad 48 tunniks 75°C temperatuuri;
- 2) lõhkeained sisaldavad kloraate ja ammooniumsoola;
- 3) lõhkeained sisaldavad seguna kloraate fosforiga;
- 4) tahked lõhkeained on mehaanilisele mõjule eriti tundlikud;
- 5) vedelad lõhkeained on mehaanilisele mõjule keskmiselt tundlikud;
- 6) ained ja esemed õhuveo tingimustes võivad eraldada soojust või gaase;
- 7) testimise teel kindlakstehtud lõhkeaine omadustega põlevad tahked ained ja orgaanilised peroksüüdid on pakitud selliselt, et liigitus-protseduur võib nõuda lisaks ohumärgistusele lõhkeainemärgistust;
- 8) radioaktiivsed materjalid on avatud B (M) tüüpi pakendis, kuumutusabisüsteemiga pakendis, transpordiprotsessis pidevat operaatiivset kontrolli nõudvas pakendis või radioaktiivsed ained on lõhkeaine omadustega;
- 9) lastiks on nakatunud elusloomad.

§ 7. Ohtlike ainete pakkimine

(1) Ohtlikud ained tuleb pakkida kvaliteetpakendisse, mille konstruktsioon ja sulgemisviis välistavad normaalsetel õhuvadude tingimustel temperatuuri, niiskuse ja õhurõhu muutuste ning vibratsiooni tagajärjel võimalikud lekked. Korkide ja teiste hõõrdtüüpi sulgurite puhul tuleb kasutada kontrereeringut.

(2) Vastavalt ohtlike ainete klassile ja liigile peavad ohtlike ainete pakendid õhuvadudel vastama ICAO-TI nõuetele.

(3) Ohtlike ainete vahetult kokkupuutuvad pakendid peavad vastu pidama nende ainete keemilistele ja teistele mõjudele. Pakkematerjalid ei tohi sisaldada selliseid aineid, mis võivad reageerida ohtlike ainete, moodustada nendega ohtlikke ühendeid või nõrgestada pakendit. Pakenditeks ei tohi kasutada selliseid materjale nagu kilematerjalid, mis lennu ajal võivad neis sisalduvate keemiliste ainete tõttu või temperatuuri kõikumiste tulemusena pehmeneda, muutuda rabedaks või läbivaks.

(4) Ühtki pakendit ei tohi kasutada teist korda enne kontrollimist ja kasutamiskõlblikuks tunnistamist. Pakendi teistkordseks kasutamiseks tuleb läbi teha kõik tehnoloogilised operatsioonid, mis neutraliseeriks eelmise pakendi sisu võimaliku mõju uuele ohtlikule ainele.

(5) Kui puhastamata tühjad astjad võivad põhjustada ohtu nendes sisalduva tõttu, tuleb need kindlalt sulgeda ja neid nõuetekohaselt ohutult käsitleda.

(6) Ei tohi paigutada samasse pakendisse erinevaid ohtlikke aineid, mis võivad omavahel reageerida.

(7) Pakendid vedelike õhuveoks peavad samuti vastama ICAO-TI nõuetele.

(8) Sisemine pakend peab kindlustama pakendi sisu säilimise ja fikseeringu normaalsetes õhuveo tingimustes. Pakkematerjalid ei või reageerida pakitavate ohtlike ainetega.

(9) Pakend peab olema nii suur, et sellele mahuksid kõik nõutavad lipikud ja märgistused.

§ 8. Lipikud ja märgistus

(1) Iga ohtlike ainete veoks ettenähtud pakend peab olema varustatud vastava ohumärgisega kooskõlas ICAO-TI ning teede- ja sideministri 15. jaanuari 1996.a. määruse nr. 3 lisa 2 sätetega.

(2) Iga ICAO-TI nõuetele vastav pakend peab olema varustatud ICAO-TI nõuetele vastava tüüpmärgistusega. ICAO-TI nõuetele mitte-vastavat pakendit ei tohi varustada ICAO-TI tüüpmärgistusega.

(3) Iga ohtlikku ainet sisaldav pakend peab olema varustatud ÜRO tunnusnumbriga, sisu õige nimetusega, ohu tunnusnumbriga, ohumärgise numbriga ja aine kuuluvuse märgistusega vastavalt ICAO-TI ning teede- ja sideministri 15. jaanuari 1996.a. määruse nr 3 lisa 1 sätetele.

(4) Ohtlikke vedelikke sisaldavad pakendid peavad olema märgistatud asendinoolega. ISO standardi suunamärgid peavad olema lisatud ICAO-TI suunalipikutele ja osutama sama suunda.

(5) Ohtlikke aineid sisaldavate pakendite märgistus peab olema inglisekeelne. Kui ohtlikke aineid veetakse ainult Eesti Vabariigi piires, võib märgistus olla ka eestikeelne.

4. peatükk

OHLIKE AINETE KAUBASAATJA JA VEDAJA KOHUSTUSED

§ 9. Kaubasaatja kohustused

(1) Kaubasaatja peab enne ohtlike ainete õhuvedu veenduma, et nende ainete õhuvedu ei ole keelatud, et ohtlikud ained on õigesti klassifitseeritud, pakitud, märgistatud, varustatud lipikutega ja kauba saatedokumentatsioon on õigesti vormistatud vastavalt käesoleva lennundusteate, ICAO-TI ja JAR-OPS-i nõuetele.

(2) Ohtlike ainete õhuvedu organiseeriv kaubasaatja peab kahes eksemplaris täitma ja alla kirjutama saatedokumendid, mis sisaldavad ICAO-TI ja JAR-OPS-i sätestatud teavet. Kauba saatedokumendis peab olema saatja allkirjaga kinnitatud, et ohtliku aine nimi on täielik ja õige ning aine on pakitud, märgistatud ja varustatud lipikutega vastavalt kehtivatele ees-kirjadele.

(3) Kauba saatelehes tuleb selgelt märkida, et kaubapartii sisaldab ohtlikke aineid vastavalt kauba saatedokumentidele, vajaduse korral tuleb teha ka märke, et seda kaubapartiid võib vedada ainult transportõhusõidukil.

(4) Ohtlike ainete õhuveo dokumentatsioon peab olema inglisekeelne. Kui ohtlikke aineid veetakse ainult Eesti Vabariigi piires, võivad dokumendid olla ka eestikeelsed.

§ 10. Vedaja kohustused

(1) Vedajal peab ohtlike ainete õhuveoks olema Lennuameti luba, mis peab kajastuma lennuettevõtja sertifikaadis.

(2) Vedaja ei või õhuveoks vastu võtta ohtlikke aineid sisaldavaid kaubasaadetisi, kui:

1) nende ohtlike ainete kohta ei ole antud ammendavaid andmeid ja pole täidetud käesoleva lennundusteate, ICAO-TI ja JAR-OPS-i nõuded;

2) vedaja pole kontrollinud kauba märgistust, lipikutega varustatust ja on veendunud, et pakend pole vigastatud.

(3) Vedaja peab koostama ettevõttesisese eeskirja ohtlikke aineid sisaldava kauba kontrollimiseks vastavalt § 10 lõikes 2 sätestatule.

(4) Ohtlikke aineid sisaldavat kaubakonteinerit ei või laadida õhu-sõidukisse enne, kui ei ole kontrollitud selle märgistuse vastavust konteineri sisuga.

(5) Kui õhusõidukisse laaditud ohtlike aineid sisaldav kaup osutub kahjustatuks või avastatakse leke, tuleb see kaup välja laadida ja kontrollida, et ülejäänud kaup on korras ning ei ole kokku puutunud lekkinud ainega.

(6) Ohtlike aineid ei tohi vedada õhusõiduki salongis või kabiinis, välja arvatud käesoleva teate § 2 lõikes 2 nimetatud juhtudel.

(7) Kokkusobimatute ohtlike ainete laadimisel tuleb täita ICAO-TI nõudeid. Omavahel reageerida võivate erinevate ohtlike ainetega pakendeid ei tohi laadida õhusõidukisse omavahel kokkupuutes või selliselt, et nad võiksid sattuda kokkupuutesse.

(8) Ohtlike aineid sisaldava kauba väljalaadimisel õhusõidukist tuleb kontrollida pakendite võimalikke vigastusi ja lekkeid. Nende ilmlemisel tuleb õhusõiduk puhastada.

(9) Kauba vedaja peab mürgiste ja nakkusohtlike ainete ning radioaktiivsete materjalide vedamisel täitma ICAO-TI ja JAR-OPS-i kõiki vastavaid nõudeid:

1) mürgiseid ja nakkusohtlike aineid (klass 6) ei tohi vedada samas õhusõiduki osas koos loomade, toiduainete, loomatoiduga jne;

2) õhusõidukisse laaditud radioaktiivseid materjale sisaldavad kaubad tuleb eraldada inimestest, elusloomadest ja fotomaterjalidest vastavalt ICAO-TI sätetele;

3) radioaktiivse materjaliga saastatud õhusõiduk tuleb lendudel kõrvaldada kuni selle desaktiveerimiseni ICAO-TI-s nõutud tasemini.

(10) Vedaja on kohustatud kaitsma ohtlike aineid sisaldavaid veoseid vigastuste eest. Kaup tuleb õhusõidukis kinnitada nii, et see ei pääseks lennu ajal liikuma.

(11) ICAO-TI nõuete kohaselt tuleb ainult transportõhusõidukitega veetavad ohtlike aineid sisaldavad kaubad laadida õhusõidukisse nii, et meeskonnaliikmetel

või teistel vastutavatel isikutel oleks võimalus kaupa näha ja vajadusel ümber paigutada, kui seda võimaldab pakendi suurus ja kaal.

(12)Lennuettevõtja, kelle õhusõiduk veab ohtlikke aineid, peab õigeaegselt enne lendu teavitama õhusõiduki kaptenit veetavatest ohtlikest ainetest vastavalt ICAO-TI nõuetele.

(13)Lennuettevõtja lennutegevuskäsiraamatus peavad olema sätestatud meeskonna kohustused ohtlike ainete õhuveol ja tegutsemise avarii-olukordades ohtlike ainete veoga seotud intsidentide puhul.

(14)Lennuettevõtja peab kandma hoolt selle eest, et reisijad saaksid teavet sellest, milliseid asju võib pagasis ja käsipakkides vedada ning milliseid mitte.

(15)Kõikidele ohtlike ainete veoga seotud töötajatele tuleb anda vajalikku teavet õigeaks tegutsemiseks veoprotsessis ja eriolukordades.

(16)Kui ohtlike ainete õhuveol on õhusõiduk sattunud eriolukorda, peab kapten teatama lennuliiklusteenistusele, et õhusõidukis veetakse ohtlikke aineid. Võimaluse korral tuleb edastada kauba õige nimi, klass, kogus ja paigutus õhusõidukis.

(17)Lennuettevõtja, kelle ohtlikke aineid vedav õhusõiduk sattus lennuõnnetusse, peab viivitamatult teatama sellele riigile, kelle territooriumil toimus õnnetus, veetavate ohtlike ainete kohta järgmised andmed:

- 1) kauba õige nimi;
- 2) ohtlike ainete klass;
- 3) ohumärgised;
- 4) 1. klassi ohtlike ainete puhul kokkusobivusrühm;
- 5) kauba kogus ning selle paigutus õhusõidukis.

(18)Lennuettevõtja, kelle ohtlikke aineid vedav õhusõiduk sattus lennuohutust mõjutavatesse tingimustesse, peab ohu kõrvaldamiseks teatama selle riigi ametivõimudele, kelle territooriumil see juhtus, vajalikud andmed veetavate ohtlike ainete kohta.

§ 11. Ohtlike ainete õhuveoga seotud koolitus

Ohtlike ainete veoga seonduv koolitus peab vastama ICAO-TI ja JAR-OPS-i sätetele ning koolitus- ja treeningprogrammid peavad sisalduma ettevõtte lennutegevuskäsiraamatus.